

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES Telefoon 2424.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD. Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de Synodocratie, VIII. — Kerkelijk leven: Praten of eerst schrijven, IV; Heeren of broeders?, II; Suppletiefonds. Op en om 't kerkplein: Priesteressen in uniform — Pop. wet. schetsen: Om het hart der Reformatie. XX — Zending en evangelisatie: Verslag van een reis naar Soemba, VI. — Aan de lezers. — Stemmen uit onze kerken: Een cadeau voor Soekarno. — Uit de buitenlandsche kerken: Uit Amerika, XIV. — Groninger brieven. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Bezwaarden over en onder de Synodocratie. 8

Wat nu Prof. Vollenhoven inzake belofte en doop leerde werd in zijn „omgeving”, door zijn medestanders en leerlingen met of zonder variatie, duidelijk en nadrukkelijk, luidbaar gemaakt.

We denken, nu we iets over deze mannen willen zeggen, allereerst aan

Dr Sietsma.

Het is niet noodig veel omtrent de beschouwingen van dezen scherpzinnigen en zelfstandigen theoloog te vertellen. Ze zijn algemeen bekend. Kunnen dat tenminste zijn. Want Sietsma's boeken zijn makkelijk te bereiken.

Reeds vele jaren geleden was het duidelijk, dat Dr Sietsma zich ernstig rekenschap gaf van de vragen over verbond en doop. Terwijl de overgrote massa zich critiekloos bewoog in het gedachten klimaat van Dr A. Kuiper Sr. en in „Hamabdil” van Dr H. H. Kuiper zoo ongeveer de hoogst bereikbare wijsheid inzake het verbond zag, ontdekte de scherpe geest van Sietsma onmiddellijk de zwakke plekken in deze constructies en worstelde hij om een antwoord te vinden op de vragen welke den aandachtigen beschouwer van deze kuyperiaansche theorieën bijna aanvlagen!

Op een in Amsterdam gehouden ouderlingenconferentie doorbrak Sietsma de traditionele probleemstellingen, welke ontsprongen aan de idee van een verbond, dat „eigenlijk” alleen met de uitverkorenen is opgericht en de daaraan onvermijdelijk en onlosmakelijk verbonden onderstellingstheorie. Hij sloeg een eigen weg in. Dat het in den trant van het latere praedadvies geïnterpreteerde „1903” het daarbij geducht moest ontgelden spreekt voor wie den stand der stukken op het theologische schakbord kent vanzelf.

Uitvoerig heeft Dr Sietsma zijn beschouwingen later in „De Bazuin” ontwikkeld in een serie hoofdartikelen, welke later, helaas verkort, in zijn postuum boek „De Ambtsgedachte” voor de tweede maal werden gepubliceerd.

Wij geven uit deze artikelenreeks de volgende voor-zichzelf-spreekende aanhalingen.

De vraag besprekend wie bondelingen zijn en wat dit bondeling-zijn inhoudt, schrijft Sietsma:

„Bondeling zijn is een ambt, een ambt van „in Christus geheiligde”, een ambt van „Christus toegerekende” en „van de kinderen der wereld onderscheidene”.

Hij is daartoe geheel in de positie geplaatst, die bij dat ambt behoort. Hem worden de schatten en gaven van Christus vóórgehouden en op de handen gezet, om ze geloovig aan te nemen als de zijne. Hij wordt geplaatst in de gemeente van Christus als in de werkingsfeer van den Heiligen Geest, zoodat hij de

werking van dien Geest ondervindt in den zin van Hebrëen 6:4. Hij is geteekend en aangewezen als die bij Christus hoort. Zijn merk- en veldteeken dragende. (Geloofsbel, art. 34). Hij heeft te maken met al de beloften Gods, n.l. hij heeft de roeping en het recht om ze aan te nemen. Hij heeft niet angstig te vragen, of hij wel uitverkoren of wedergeboren is, maar hij heeft uit te gaan van het Verbond en van zijn ambtelijke „aanstelling” en op grond daarvan moet hij alle twijfel en ongelooft uitbannen en ootmoedig en deemoedig de genade Gods in Christus als hem geschonken zich toeëigenen.

Alleen, zooals het mogelijk is een ambt te bekleden, wettig en officieel, en toch het als een roof zich genomen hebben, en toch niet de gaven en de talenten daarvoor te bezitten; zooals het mogelijk is een ambt te bekleden en dit te vertrapen en dit te misbruiken, en te verwerpen metterdaad; zoo is het ook mogelijk om dit ambt van bondeling, van in Christus geheiligde te vertreden en het bloed des Testaments onrein te achten, waardoor men geheiligd was, en den Zoon Gods opnieuw te kruisigen en openlijk te schande maken, en een hoereerder te worden als Ezau, die om een spijze het eerstgeboorterecht weggaf. Zoo is het ook mogelijk dit ambt te verwerpen en openbaar te worden als die het als een roof zich had genomen, terwijl hij het niet uit Gods hand geloovig wilde aanvaarden. Dit laatste natuurlijk zoo, dat dit als een roof nemen pas later tot het bewustzijn doordrong en welbewust gedaan werd door hen, die van kind af in dit ambt waren gesteld en daarin bevestigd door den Heiligen Doop”¹⁾.

Het ligt natuurlijk buiten het bestek van deze artikelenreeks de beschouwingen van Dr Sietsma te analyseren en te critiseren. We accentueeren alleen, dat Sietsma uitdrukkelijk verklaart:

„dat alle kinderen der geloovigen krachtens Gods verbondsordening in volkomen gelijken zin bondelingen zijn;

„dat deze allen zonder meer in volkomen gelijken zin in-Christus-geheiligd zijn;

„dat het verbond inderdaad kan verbroken worden. Overduidelijk wordt dit alles bovendien nog in de volgende uitspraak:

„Zoo zijn er dan ook geen twee Verbonden, en is er ook geen uitwendig en inwendig in het verbond staan, maar er is één Verbond en er is één in het Verbond staan. Maar het Verbond is die verhouding tusschen God en de menschen, welke door den mensch kan worden verbroken, waarin de mensch genomen is met zijn activiteit, met zijn zelfverantwoordelijkheid. Het is de eene lijn, waarnaast de andere lijn, die van verkiezing en wedergeboorte, loopt, welke wij alleen daarmee in volkomen harmonie zien in het geloof, als wij n.l. geloovig het verbond houden en dus aan verkiezing en wedergeboorte deel hebben en blijken te hebben.

Daar is ook een andere openbaring, een ook door den mensch niet te breken verhouding; te weten die van „den Heere Christus van den Vader gegeven zijn”, van „verkoren te zijn voor de grondlegging der wereld”, van „den Heere Christus ingelijfd zijn door den Heiligen Geest”. Maar deze valt met de verbondslijn, met de ambtelijke lijn, niet geheel samen. Deze is te zamen met de ambtelijke verbondslijn de volle heilsweg Gods”²⁾.

Het diepgaande verschil tusschen deze gedachten en wat de latere synodes canoniseerde, springt zelfs een kind in het oog.

Een volgende figuur, waarover we, vooral ook in verband met de latere historie van het kerkelijk conflict, eveneens en dan nog wel in bijzondere mate, de aandacht vragen is

Ds H. J. Spier.

Wie kent hem niet?

Wat kon hij best schrijven!

Wat zag hij de dingen scherp!

Met innige dankbaarheid denk ik aan wat hij vroeger schreef, Speciaal in 1941.

In dat jaar kwam Berkouwer's boek uit over het roomsch-katholieke dogma.

Met intense spanning lezen we het.

Want tot onze groote verrassing liet Berkouwer ons zien, dat de diepste controvers tusschen Rome en de Reformatie nota bene school in de visie van beide partijen op Gods beloften!

De roomschen kennen alleen een absolute belofte!

Wanneer de roomschen teksten lezen als: „Op deze petra zal ik mijn gemeente bouwen en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen” — dan opereeren ze daarmee als volgt:

Dit woord heeft Jezus Christus gesproken, het is een belofte van Hem aan zijn kerk gegeven.

Nu spreekt het vanzelf, dat onze Heiland zijn beloften altijd houdt. Hij kan niet liegen. Hij geeft altijd wat Hij belooft.

Maar als dat zoo is, dan volgt hieruit ook, dat de kerk nooit kan dwalen en nimmer een leugen kan leeren. Indien dat werkelijk gebeurde, zou Jezus Christus een leugenaar zijn geworden.

Maar Christus heeft niet gelogen!

O neen, Hij heeft zijn woord, zijn belofte, gehouden!

De kerk is door Hem in alle waarheid geleid.

En als Calvin betoogt dat de mis en de pauselijke macht, die reeds honderden jaren lang in de kerk geleerd en geëerd werden, uit den duivel zijn en dat de kerk zelf een valsche kerk is, dan maakt hij God tot een leugenaar! Gods eigen Zoon heeft als een absolute belofte de toezegging gegeven, dat Hij zijn kerk in alle waarheid leiden zou en dat heeft Hij gedaan en dat doet Hij nog en dat zal Hij blijven doen tot den jongsten dag!

Zoo sprak en spreekt Rome!

Wanneer nu Berkouwer deze fundamentele kwestie — kan de kerk van Christus dwalen en is de roomsche kerk ware of valsche kerk? — gaat bespreken, voert hij Calvin ten toonele.

En dat doende, schrijft hij deze merkwaardige, verrassende woorden:

„Calvin brengt hier uitdrukkelijk het Verbond Gods ter sprake. God sloot Zijn verbond met de priesters, dat ze zouden onderwijzen uit Zijn mond. „Dit heeft Hij altijd van de profeten geëischt; we zien, dat ook den apostelen deze wet is opgelegd. Wie dit verbond schenden, die keurt God noch de eer van het priesterschap, noch eenig gezag waardig”³⁾.

Is deze passage inderdaad niet verrassend?

Pleit het niet voor de ontzaglijke betekenis van de belofte en het zuivere verstaan ervan, als de gigantische strijd tusschen Rome en Reformatie over Christus' kerk er tenslotte een is over de beloften Gods?

Berkouwer analyseert en bespreekt dan Calvin's aanval op de roomsche belofte-opvatting en zegt dan dat tegen Rome op dit punt maar één verweer mogelijk is.

Ook dit woord is merkwaardig. Er is tegenover de roomsche opvattingen in dezen „slechts één verweer mogelijk”.

Berkouwer zet in deze kwestie dus alles op slechts één enkele kaart.

Hij heeft in dezen strijd tegen Rome maar één enkel wapen in handen.

Wat dat is?

Men luistere:

„Dat verweer is gelegen in de belijdenis van de verbondenheid van

¹⁾ De Bazuin 4 Dec. 1936; ²⁾ Idem.

³⁾ a.w. blz. 131.

de belofte en den eisch des verbonds. Voor deze verbondenheid heeft de Roomsche kerk geen oog. Of juist: ze heeft nimmer de volle en diepe betekenis ervan verstaan⁴⁾.

Bij Rome „breken op het beslissende punt altijd weer belofte en eisch uit elkaar. Het scherpst is dit wel uitgekomen in de laatste beslissing, die de kerk heeft genomen over den onfeilbaren opvolger van Petrus. Toen het Vaticaanse Concilie de onfeilbaarheid van den paus definieerde, beriep het zich behalve op Mattheus 16 óók op Lukas 22 vs. 32, het gebed voor Petrus:

Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet op houde⁵⁾.

Toen Ds Spier deze woorden van Berkouwer las, doorzag deze onmiddellijk, dat de tweërlei visie op de belofte, zooals deze in den strijd tusschen Rome en de Reformatie om de kerk aan den dag trad, zich ook in de worsteling om verbond en doop met volle kracht liet gelden.

Wat Berkouwer schreef, over de roomsche opvatting van Gods beloften, aldus Spier, „is ook daarom zoo belangrijk, omdat het ten nauwste samenhangt met de moeilijkheden in zake het Verbond Gods, welke in onze kringen zijn gerezen, en nog steeds niet opgelost.

Het is n.l. de vraag of er ook onder ons niet vaak te Roomsche (n.b.: we beschuldigen niemand, dat hij Roomsche is!) wordt gedacht, op dit punt van Gods beloften, zoodat hierin een bron voor conflicten zou kunnen liggen.

We kennen immers allen de vraag: Wordt elk gedoopt kind dus zalig, als drager van Gods beloften?

Wat dan te denken van hen, die wel gedoopt zijn, en onverschillig worden, ongeloovig of afvallig?

God, de HEERE heeft aan hen toch ook Zijn genade beloofd, én..... komt de Heere dan deze belofte niet na?

Het wordt nu een heel eenvoudige sluitsom: God, de HEERE, heeft aan een bepaald kind Zijn beloften gegeven.

De HEERE komt Zijn beloften altijd na, omdat Hij getrouw is.

Conclusie: dit kind is gedoopt, dus het wordt zalig. Wanneer nu de werkelijkheid onmiskenbaar duidelijk leert, dat er toch inderdaad meer dan een gedoopte verloren gaat, blijft er slechts één oplossing over, een sprong, waardoor men alle bezwaren van deze niet-sluitende sluitrede ontspringt, doordat men zegt: dit kind is niet werkelijk gedoopt.

Het is dan wel bij het doopvont gebracht, er is eenig water op het hoofdje gesprengd, doch het heeft Gods beloften niet werkelijk ontvangen.

Deze opvatting van Gods Verbond schijnt met alle kracht op te komen voor de betrouwbaarheid van Gods beloften.

Zijn belofte is dan absoluut, onwrikbaar en onwankelbaar.

Het is immers onmogelijk, dat de HEERE iets belooft, en het dan niet doet⁶⁾.

Nadat Ds Spier op deze glasheldere wijze de invloed van de roomsche opvatting van een „absolute belofte“ in de leer omtrent verbond en doop heeft geteekend, wijst hij er nog op dat men, zich in dit verkeerde spoor bewegend, nog weer tweërlei kant uit kan gaan.

Het is n.l. enerzijds mogelijk, dat men in dit fatale spoor voortgaande, „de werkelijkheid negeert, en door de overschatting van Gods belofte komt tot een z.g.n. Verbondsmethodisme van het zuiverste water. (Iets juist is het nog te spreken van het methodisme van een verkeerde Verbondsbeschouwing).

Hier heerscht de logische koele redeneering of berekening:

een kind is gedoopt, dus (logisch!) het wordt vanzelf zalig.

Het behoeft geen betoog, dat deze gedachtengang uiterst gevaarlijk is, dat dit „methodisme“ de valsche gerustheid en oppervlakkigheid ontzettend in de hand werkt⁷⁾.

Maar men kan ook, levend en denkend in hetzelfde gedachten klimaat, de oogen open houden voor de werkelijkheid en dan spreekt men:

„Pas op, elk kind dat bij het Doopvont is gebracht, is nog niet werkelijk gedoopt!“

„Het is de vraag of God Zijn belofte werkelijk en ten volle aan dat kind heeft geschonken“.

Al staat deze strooming zeer vijandig tegenover het z.g.n. methodisme, al zijn deze beide vuur en water, zij stellen toch beide de redeneerende conclusie voorop: Gods belofte komt altijd uit!“⁸⁾.

Alzoo schreef Ds Spier.

Waren deze woorden niet, onbewust, een profetie van wat in volgende jaren geschieden zou?

Is de fatale fout, die Ds Spier hier signaleert niet ten volle gemaakt door de Synodes van 1942-46?

Inderdaad: het roomsche leerbegrip van een „absolute belofte“ heeft een volledige triomf behaald in de Gereformeerde Kerken!

⁴⁾ a.w. blz. 135; ⁵⁾ a.w. blz. 136; ⁶⁾ Pro Ecclesia, 19 Juli 1941.

Het is als „godelijke waarheden“ gecanoniseerd in alle leeruitspraken. Want daarin wordt, in wat voor formulering ook, beleden, dat de verbondsbelofte alléén aan de uitverkorenen gegeven wordt, omdat ze altijd wordt vervuld, omdat ze de zaligheid volstrekt garandeert. De leeruitspraken kennen alleen maar een absolute verbondsbelofte.

En wat de synode leerde, werken de „synodalen“ met alle macht uit!

Prof. Grosheide schreef eenmaal in „De Heraut“: „Waar de Synode — let wel: de Synode, niet maar Prof. Grosheide! — zich in den grond der zaak tegen verzet, is dat in het verbond aan de menselijke gehoorzaamheid eenige plaats(!!!) zou gegeven worden, bij de vervulling van de beloften Gods. De belofte wordt vervuld, afgedacht van iets dat van den mensch geëischt wordt“⁷⁾.

En Prof. Ridderbos schrijft artikel na artikel in het „Gereformeerd Weekblad“ om de „absoluutheid“ der verbondsbelofte te verdedigen.

En zoo is in deze kwestie bij de „synodalen“ „Rome“ volkomen troef!

We zullen de volgende week zien op welk een prachtige wijze Ds Spier deze roomsche ketterij te lijf gaat.

C. V.

⁷⁾ De Heraut, 6 Aug. 1944.

KERKELUK LEVEN

PRATEN OF EERST SCHRIJVEN? IV.

De heer Miedema vervolgt zijn „Ingezonden“:

Wat verstaat U eigenlijk onder samenspreken? Toch niet een zuiver logisch duel waarin men de argumenten als degens kruist en waarin de grootste consequent-virtuosen als overwinnaar uit het strijdperk zal treden?

Onder samenspreken (ruim genomen, inclusief dus: schriftelijke behandeling van wat ons scheidt en dus uit den weg zou moeten) versta ik alles en nog wat. Men kan immers op duizend manieren, en onder duizend situaties, en met duizend doelstellingen hebben saam te spreken? De verstandige nu kent telkens weer apart, singulair, tijd en wijze, en keurt ze ook. Voor het ditmaal aanwezige bepaalde doel, en de dezen keer ontstane concrete situatie, is onder „samenspreking“ derhalve te verstaan: een duidelijke, tot Gods kerk gerichte, geen „leeken“ op een afstand houdende, niemand sparende, en dus zoo mogelijk allen behoudende, op Schrift, belijdenis, kerkorde gegronde, de historie nimmer vervalschende officiële bespreking van wat „ons scheidt“. Zouden we moeten „tasten“ wat er zoal aan de orde komen moet? Volstrekt niet. Voor het programma der samenspreking hebben de synodes-Berkouwer en -Duursema zelf gezorgd. Niet wij hebben geschorst, etc., maar zij. En zij hebben toen gezegd: ziedaar de gronden; onze regelen, onze rechtseisen. Er ligt dus al een stapel papieren op tafel. Officiële.

Waarom zou men zoo bang zijn, daarop in te gaan? Wij zijn dadelijk bereid. Alleen maar: wij willen niet in de lucht slaan. Wij willen de schapen der beweerdte kudde van Christus bereiken. Berkouwer, en al die anderen hebben dat óók zoo gezegd. En daarom lieten ze al die stukken drukken. Zelf hebben zij met een eed bezworen, dat DAARIN nu stond wat God de Heere hen had doen zien. Wij gelooven niet, dat de HEERE hun dat liet zien. En nu willen wij, altijd bereid zijnde tot verantwoording, hen doen weten, wat de gronden zijn, waarom wij ontkennen, ook voor Gods aangezicht, wat zij met dure eeden hebben bezworen. Dat is de aanroeping van Gods naam toch wel waard? Wie als „consequentie-virtuoso“ straks voor den dag komt, interesseert ons geen steek. Wij durven een intellectuele of ethische nederlaag aan, indien het ooit zou blijken, dat wij ons vergist hebben in het lezen van Schrift, belijdenis, kerkorde, en in het weergeven van het historisch materiaal. Zoo'n nederlaag moeten de anderen óók aandurven: ze hebben het éerst aangedurfd, te zeggen: dit is onze geloofstaal, onze gehoorzaamheidsacte. En ze hebben dat allemaal herhaald. We hebben geen sportrubriek op het oog om die te vullen met nieuws omtrent een boksmatch, doch een appél op de belijdenis etc. Argumenten zijn geen degens, en degens zijn geen argumenten. Wie ons „waarde broeders“ noemen, zullen zeggen: argumenten, aan Schrift en belijdenis ontleend, zijn broederdiensten. Als men ginds den broedernaam gebruiken wil, en het recht tot dat gebruik heroveren wil — men heeft eerst verzekerd, dat men dien naam om 's Heeren wil moest loslaten, art. 79—80 K.O. — welnu, dan moet men ons smeeke om contrargumenten, als wij zeggen, ze te hebben. Ze hebben honderd maal verzekerd, dat Schilder niet wou praten. Hij zelf gelooft daar geen woord van, en meent zelf, duidelijke verantwoording te hebben aangeboden. Maar goed, ze kunnen nu krijgen wat ze willen. Niet alleen van Schilder, maar van duizenden anderen. Moestergeen gejuich opgaan, ginds, dat wij bereid zijn tot verantwoording? — We lezen verder:

De puur zakelijke toon van het hoofdartikel doet mij die kant wel uitdenken, alsmede ook de (veel te zware) juristenstijl, die omzichtig ieder woord wikt en weegt, opdat „de tegenstander“ er geen pink achter zal kunnen krijgen. Het artikel lijkt mij het in 't geweer roepen van alle intellectuele reserves (nu, die zijn vele) een versterken tot het uiterste van de eigen slaglinie, een in beweging zetten van een zeer zware dorsslede, die alle koren onder zich mathematisch zeker en even meedogenloos zal verbrijzelen.

Puur zakelijk? Mooier iudicium kon het antwoord van deputaten niet krijgen. Want ook al die rapporten van Berkouwer, Nauta, Grosheide, etc. dragen de pretentie, puur zakelijk te zijn. Hun hart bloedde, verklaarden ze; maar ze konden niet anders; want ziehier, zoo zeiden ze, onze puur zakelijke verantwoording voor God en mensen. Juristenstijl? Heelemaal niet! Het is (in het stuk der deputaten) de taal der feiten en voorts die der Schrift, die ons beveelt te vechten tegen de satanische verzoeking, geloof te noemen wat ongeloof is, en dus ons aan te stellen als geloovigen, terwijl we als raschte ongeloovigen ons van de feiten zouden losmaken. Feiten zijn pure zaken. De waardeering van feiten, en hun qualificatie, is zelf óók weer een feit, en dus ook een pure zaak. En dáarover willen we het nu hebben: het pure feit van de schriftuurlijke, confessionele en kerkrechtelijke waardeering van de pure feiten, die over en weer zijn geschied. Voorts is alle stijl goed, als hij maar geschikt is voor het doel, en de waarheid en het recht Gods dient. Omzichtig wikkelen en wegen? Natuurlijk. Dat zijn de schapen der kudde, die profeten, priesters en koningen heeten, waard. Ook zij, juist zij, moeten immers zweren bij God: z ó ó m o e t h e t ! Hoe? Zóó, als wij het Zondagmorgen belijden, als wij ons scharen onder dien of dien anderen preekstoel. Den preekstoel, waar geen plaats is voor een getuige Gods als Greijdanus, of dien anderen, waar voor hem wel plaats is, doch dien Ridderbos e.s. een forum des duivels achten, zie maar hun rapporten en dure eeden. Eigen slaglinie tot het uiterste verdedigen? Welneen: wie alle argumenten van den tegenstander aan zijn eigen mede-geloovigen voorleggen wil (dat hebben tenminste wij openlijk beloofd) die geeft zich heelemaal bloot, dacht ik. En die geeft alle „intellectuele reserves“ juist prijs. Dat doet niet degene, die alleen maar mondeling praten wil. En wat dat „koren“, d.w.z. die goddelijke gave van de „spijze“ betreft: wie argumenten heeft, die doet zijn best aan te toonen, wat koren is, en wat gif; alleen het laatste wil hij verbrijzelen of verbranden. Wij willen nagaan, wie in 1944 heeft gebouwd met goud, zilver, kostelijke steenen, en wie met hout, hooi, stoppelen. Ik dacht dat de Schrift ons beval, toe te zien, hoe wij bouwen. En nu laten we, wat ons betreft, ons en ons bouwen „in de crisis komen“. Hoe kan men toch de dingen precies in hun tegendeel verkeeren? Als schrijver vraagt:

U wilt de synodale Synode toch niet zo lang de keel dicht knippen, tot hij om genade kikt?

dan antwoorden wij: een synode die niet meer bestaat, kunnen we geen keel dichtknippen; en op haar volgelingen willen we ons heusch niet wreken voor het feit, dat ze, toen ze nog wel bestond, ons de keel dichtkneep, door ons in oorlogstijd aan te vallen, toen we geen pers, geen boek en geen kamer hadden. Wij willen niemand de keel dichtknippen. Wij willen alleen maar de keel open en tot het zingen van Gods lof. Gods lof in het ons doen vinden van wat recht en waarheid is. Gods lof in het prijsgeven van onze inzichten, indien ze onschriftuurlijk bevonden worden, of in het prijsgeven van die der anderen, indien deze mochten blijken, den toets niet te kunnen velen. Wij heeten toch KERK? Wij willen zelf niet van de genade van mensen leven; dat heb ik al eens eerder aan dr J. Ridderbos gezegd, maar de curatoren wilden toen niets in de notulen daarvan opgenomen hebben (ze hebben bij stemming uitgemaakt, dat dat niet in de notulen mocht.....); maar wij willen dan óók dr Ridderbos e.s. niet van onze genade laten leven. Wij willen hem houden aan zijn openlijke bewering, dat een man als Greijdanus, of als de afgewezen candidaat, of als dat weggestuurde synodelid vallen onder artikel 79—80 K.O., en dat de Heere wil hebben dat ieder „ja“ zegt op de vijf vragen, waarop Schilder „neen“ zeide, om 's Heeren wil, naar hij verzekert. Vraagt inzender:

Samenspreken is toch geen argumenteren, of debateren. Moet ik aan Fred. van Eeden's strijd- en vredemieren herinneren?

dan is ons antwoord: samenspreken is dit-maal zinloos, als er niet geargumenteed wordt, om te winnen voor Christus. En wat Van Eeden betreft: prof. dr. Is. van Dijk heeft eens geschreven, het was naar aanleiding van Van Eeden's Johannes Viator, dat het maar eens uit moest zijn met die „karakterloze aanmerkingen, die alleen raken wat de Fransen noemen le petit côté des choses“ (b.v. het gezeur over één persoon, terwijl men aan honderden personen beweerdte goddelijke rechtsregelen te hebben bediend); wij zullen heusch niet gaan zeuren over den persoon van Ridderbos, maar wel gaan spreken over diens officiële probleemverschuiving in synodale stukken. Dezelfde Van Dijk heeft bij Van Eeden een dualisme tusschen geestelijk en stoffelijk

een „me
willen
En nie
dingen
inzicht
kreege
dan w
pen op
uit Sc
overge
a f g c
Inze
St
de
elka
Ver
Van d
dén
bevele
of ver
den, e
doen
den „v
te mal
H. J.
andere
allen i
gaande
uit na
over e
en eng
d.w.z.
ben, o
grepen
kaar b
ken li
bonder
zet, ei
zullen
Heere,
voelsp
ten, de
telijke
U
op g
een
er l
inain
daar
polet
schri
dat i
zou
kunr
de b
leerd
gelij
dan a
dan ik
niet, o
ook zo
king g
leerare
V.U. z
(stel
heeren
besluit
en dar
ten ni
En ik
een b
schied
was. I
weg te
nu in
beginn
alleen
we in
we we
waar
geven
goed t
tochte
beer t
zegt b
eigen
daar l
dat de
dus ni
stukke
vatten
Het
gumer
gekeer
sprek
de val
ik het
Geref.
hij het
eerher
moete
Woore
ZOOD
zou, w
ze het
basia